

**Møte torsdag den 6. oktober 2016 kl. 10**

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 4):

1. Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2017
2. Referat

**Presidenten:** Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Sverre Myrli i tiden fra og med 11. oktober til og med 13. oktober for å delta i NATOs parlamentariske forsamling i Dnipro, Ukraina
- fra representanten Kristin Ørmen Johnsen om permisjon i tiden fra og med 11. oktober til og med 13. oktober og fra representanten Snorre Serigstad Valen om permisjon i dagene 12. og 13. oktober, begge for å delta i møte i Europarådets parlamentariske forsamling i Strasbourg

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:  
For Akershus fylke: Are Helseth  
For Buskerud fylke: Christopher Wand  
For Sør-Trøndelag fylke: Aud Herbjørg Kvalvik

**Presidenten:** Statsråd Siv Jensen overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:02:01]

*Finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2017***Statsråd Siv Jensen [10:02:28]:** På vår vakt er vi blitt stilt overfor et av de største omslagene i norsk økonomi i nyere tid.

Fra sommeren 2014 og gjennom fjoråret falt oljeprisen med over 70 pst. Det er det mest alvorlige oljeprisfallet på 30 år. Det merkes. Vår oljetunge økonomi på Sør- og Vestlandet er særlig hardt rammet. Oljeselskapene har måttet kutte kostnader, og flere har mistet jobben, både i petroleumsnæringen og i helt andre bransjer i regionen.

Regjeringen tar utfordringene på arbeidsmarkedet på høyeste alvor. Det å ha en jobb å gå til er viktig for den enkelte. Trygge arbeidsplasser utjevner forskjeller, gir valgfrihet og større muligheter for alle – og det er ikke minst viktig for både verdiskaping og velferd.

Arbeidsledighet er ikke bare tall, prosenter eller statistikk. Det er enkeltskjebner, personer som mister jobben. De mister arbeidsfellesskap, kolleger og ikke minst inntekten som finansierer familiens utgifter. Trygge arbeidsplasser til enda flere er regjeringens viktigste jobb. Regjeringen vil bruke målrettede tiltak for å skape aktivitet og jobber i de regionene og bransjene som er hardest rammet av oljeprisfallet.

Det er et sammensatt bilde. Deler av næringslivet går godt. De mange bedriftene jeg møter rundt om i landet, opplever tøffe tak, men det er også et sterkt pågangsmot og

optimisme. Omstillingen handler derfor også om å tenke nytt og fremtidsrettet. Dette er statsbudsjettet preget av.

Samtidig ser vi at den politikken vi har ført gjennom tre år, begynner å gi resultater. Færre står i helsekø. Det er flere politifolk. Flere barn går i barnehage, og skoleklasser rundt om i landet får stadig flere dyktige og engasjerte lærere med faglig påfyll. Kommuner slår seg sammen og forbereder seg på fremtidens utfordringer. Det blir flere gründere, og det har trolig aldri vært skapt så mange nye bedrifter. Togene går hyppigere, og økt vedlikehold har gjort togene mer presise. Vedlikeholdsetterslepet på veiene har også gått ned, og mange av oss ferdes nå på tryggere og bedre veier. Dette skaper en tryggere og enklere hverdag for folk flest og legger til rette for verdiskaping i næringslivet.

Budsjettet vi i dag legger frem, vil løse flere av de utfordringene folk flest møter i dag, og forbereder oss på det som er i vente.

I 2017 fortsetter vi innsatsen for å forsterke vårt sosiale sikkerhetsnett – for sårbare barn, for ungdom som trenger hjelp til å mestre hverdagen, for voksne som risikerer å falle ut av arbeidslivet, for rusavhengige og for personer som trenger helsehjelp. Vi fortsetter satsingen på samferdsel og bygger mer vei og bane. Vi vil legge til rette for morgendagens jobber gjennom satsing på kunnskap, forskning og innovasjon. Vi fortsetter gjennomføringen av skattereformen, og vi reduserer skattene for å gjøre det mer lønnsomt å starte nye bedrifter og skape nye jobber. Slik styrker vi velferden i dag og trygger Norge for fremtiden.

Det er i utfordrende tider som nå at vi fullt ut ser gevinstene av vår solide økonomi. Mens de aller fleste andre oljeeksporterende land har måttet stramme inn i offentlige budsjetter etter fallet i oljeprisen, har vi kunnet møte økonomisk motgang ved å ta i bruk handlefriheten oljefondet gir oss. Både i 2015 og 2016 har statsbudsjettet, sammen med lave renter og svakere krone, bidratt vesentlig til å støtte opp under arbeid, aktivitet og omstilling.

Jeg er glad for at bedringen vi har ventet på i norsk økonomi, nå ser ut til å komme. Veksten er på vei opp, understøttet av en kraftfull økonomisk politikk. Både husholdninger og bedrifter ser lysere på fremtiden, og den registrerte ledigheten har gått ned i de fleste av landets fylker det siste året.

Men det er for tidlig å friskmelde norsk økonomi. Den økonomiske veksten har så langt vært moderat, og sysselsettingen har ikke holdt tritt med befolkningsveksten. Det er store geografiske forskjeller, og på Sør- og Vestlandet har arbeidsledigheten økt mye etter omslaget i oljemarkedet. Budsjettet inneholder en like stor tiltakspakke rettet mot Sør- og Vestlandet og berørte bransjer som i fjorårets budsjett, på til sammen 4 mrd. kr. Vi foreslår bl.a. ekstraordinære vedlikeholdstilskudd til kommuner på Sør- og Vestlandet, slik at de kan pusse opp skoler og sykehjem. Sykehus på Sør- og Vestlandet skal moderniseres. Veier skal asfalteres, og gang- og sykkelveier bygges og rustes opp. I tillegg foreslår vi ekstra midler til flom- og skredsikring. Tiltakene møter to viktige hensyn; vi setter ledige hender i arbeid, samtidig som vi utfører helt nødvendige oppgraderinger av offentlige bygg og veier.

Vi legger fortsatt opp til et ekstraordinært høyt nivå på arbeidsmarkedstiltakene. Vi viderefører utvidet rett til

dagpenger under permittering og stimuleringstilskudd for permitterte og oppsagte lærlinger. Det gir flere hjelp på veien tilbake til arbeidslivet.

Et mangfoldig privat eierskap er viktig for å skape og trygge arbeidsplasser som bidrar til verdiskaping og velferd. Regjeringen foreslår å innføre en midlertidig ordning med utsatt betaling av formuesskatt for eiere av virksomheter som går med regnskapsmessig underskudd. Eiere av bedrifter som er i en krevende fase, trenger dermed ikke å tappe bedriften for kapital for å betale formuesskatten.

Tiltakene omfatter også oljeforskningsprogrammet DEMO 2000, oppgradering av forskningsfartøy, vedlikehold i Sjøforsvaret samt tilskudd til vedlikehold av kirker og utbedring ved museer. Midlertidige rekrutteringsstillinger ved universiteter og høyskoler og nye studieplasser videreføres på et høyt nivå. Det samme gjør en rekke ordninger rettet mot næringslivet som skal hjelpe bedrifter og gründere fra gode ideer til lønnsomme arbeidsplasser.

Regjeringen vil også fremskynde anskaffelsen av nye kystvaktfartøy med to år. Anskaffelsen forbeholdes norsk industri av nasjonale sikkerhetshensyn og gir økt aktivitet for norske verft fra 2018.

Disse tiltakene vil bidra til å holde hjulene i gang i berørte områder. Regjeringen har lagt vekt på å prioritere tiltak som kan virke raskt, samtidig som de kan reverseres når situasjonen tilsier det.

Statsbudsjettet for 2017 svarer dermed på de utfordringene Norge står overfor, og fortsetter en kraftfull innsats for å dempe virkningene av lavere oljepris der den har rammet hardest. Tiltakene kommer på toppen av regjeringens allerede offensive satsing på vei og bane, helse og politi.

Samlet sett gir statsbudsjettet for 2017 et bidrag til økt etterspørsel etter varer og tjenester på 0,4 pst. av verdiskapingen i fastlandsøkonomien. Bruken av oljepenger økes med 15 mrd. kr, til 225,6 mrd. kr.

Den økonomiske politikken virker. Tiltakspakken rettet mot Sør- og Vestlandet har bidratt til å begrense veksten i ledigheten. En fortsatt kraftfull innsats for arbeid, aktivitet og omstilling er viktig for å unngå at ledigheten biter seg fast på et høyt nivå i de deler av landet hvor den har økt.

Den betydelige bedringen i vår konkurransevne gir samtidig grunn til optimisme. Med en kronekurs slik den har vært i gjennomsnitt de siste månedene, er vårt kostnadsnivå tilbake på nivåer fra midten av 2000-tallet. Det er ventet å bidra til en oppgang i eksporten fremover. Lave renter vil trolig også fortsette å støtte opp under forbruk og investeringer her hjemme. Selv om det kan ta noe tid før vi ser de fulle virkningene av bedret konkurransevne, ser vi allerede tegn til vekst i noen næringer.

Et eksempel er reiselivsnæringen. Flere har lagt ferien til Norge, og antall hotellovernattinger har økt det siste året. Det er også stor etterspørsel etter norsk sjømat.

Fjoråret var tøft, og prognosene viser at vi også har et krevende år foran oss. Men faren for et enda kraftigere tilbakeslag i norsk økonomi fremstår nå som mindre enn i vinter.

Etter å ha blitt halvert to ganger på kort tid er oljeprisen nå kommet opp i rundt 50 dollar fatet. Terminmarkedet indikerer at oljeprisen skal noe videre opp på sikt. I oljeselskap og leverandørbedrifter gjennomføres store kostnadskutt, kostnadskutt som bidrar til at flere oljefelt kan bli lønnsomme.

Norske bedrifter har vunnet mange av oppdragene i forbindelse med utbyggingen av det store Johan Sverdrup-feltet. Flere tusen personer går på jobb hver dag på prosjektet i den fasen det er i nå. I årene fremover vil Johan Sverdrup-feltet skaffe inntekter til fellesskapet på flere hundre milliarder kroner. Det forteller oss at det norske oljeeventyret langt fra er over. Men petroleumsvirksomheten vil ikke være den samme motoren for økonomien som før. Norge må derfor gjennom omstilling.

Vi har vært gjennom omstillinger før, og vi vet at endringer alltid er krevende. Men historien har også fortalt oss at det ikke er noe alternativ. Slik er det nå også.

Vi har lenge visst at norsk økonomi må få flere ben å stå på. Oljeprisfallet har fremskyndet dette. Mindre drahjelp fra oljevirkosomheten er en varig, strukturell endring. Utfordringene kan ikke møtes med kortsiktige tiltak alene eller med en storstilt utbygging av offentlig sektor. Vi må legge til rette for nye arbeidsplasser i privat sektor som kan bidra til å finansiere velferd i fremtiden.

Heltene i denne omstillingen, ja, det er ikke oss politikere. Det er gründerne, nytenkerne, de som ser løsninger og muligheter. Det er arbeidsinnsatsen til folk over hele landet, i små og store virksomheter, som bærer det norske velferdssamfunnet på sine skuldre. Derfor kan aldri velferd settes opp mot verdiskaping – det ene forutsetter det andre. Trygge og gode arbeidsplasser med evne til å skape overskudd over tid kommer ikke av seg selv.

Et godt skattesystem er viktig for næringslivets konkurransevne, for arbeidsplasser og grunnlaget for verdiskaping og velferd. Et godt skattesystem er også viktig for enkeltpersoner. Når man kan bestemme over større deler av egen inntekt, stimulerer det til å jobbe mer. Når vi senker selskapsskatten, gjør vi det mer lønnsomt for næringslivet å investere, satse og skape nye arbeidsplasser i Norge. Så langt har vi redusert skatter og avgifter med over 18 mrd. kr. Både folk flest og næringslivet har fått lettelse.

Regjeringen forslår nye netto lettelse i skatter og avgifter på til sammen 2,8 mrd. kr for 2017, og vi fortsetter innfasingen av skattereformen. Aller viktigst er forslaget om å redusere skattesatsen for selskap og personer fra 25 til 24 pst. Satsen skal videre ned til 23 pst. i 2018, i tråd med skatteforliket i Stortinget.

Samtidig reduser vi marginalskattesatsene slik at folk flest får lavere skatt på sist tjente krone. Da blir det mer attraktivt å jobbe litt ekstra. Med regjeringens skattelettelse vil en vanlig familie med to inntekter og gjeld på egen bolig betale over 8 000 kr mindre i skatt enn da vi tok over.

Gjennom årene er det investert betydelig i maskiner, teknologi og lokaler for å skape trygge arbeidsplasser. Regjeringen vil at norske bedrifter og eiere også i fremtiden skal ha gode forutsetninger når de investerer i og omstiller norsk næringsliv.

Formuesskatten hemmer det private norske eierskapet fordi den bare rammer norske eiere og kan svekke investeringene i virksomheter som er avhengige av norsk kapital. Et sterkt norsk eierskap i næringslivet er viktig, ikke minst i økonomisk krevende tider. Derfor senker regjeringen ikke bare selskapsskatten, men også formuesskatten, særlig på arbeidende kapital. Regjeringen foreslår nå å innføre en verdsettingsrabatt på 10 pst. for aksjer og driftsmidler og den tilhørende gjelden. Rabatten økes til 20 pst. i 2018, i tråd med skatteforliket.

Vi har allerede redusert den skattemessige favoriseringen av sekundærboliger og næringseiendom. Fra 2017 foreslår regjeringen at den tilhørende gjelden får samme verdsetting som disse formuesobjektene, altså 80 pst. Med endringene kan mer av den private sparingen gå til investeringer i næringsvirksomhet.

Regjeringen foreslår samtidig å styrke SkatteFUNN-ordningen ytterligere for å stimulere til forskning og utvikling i bedriftene. Beløpsgrensene økes for både egenutført og innkjøpt forskning og utvikling. Dette kommer på toppen av regjeringens tidligere endringer i SkatteFUNN-ordningen, som har bidratt til at bevilgningene er mer enn doblet fra 2013, til om lag 3,1 mrd. kr i 2016.

I tråd med skatteforliket i Stortinget foreslår regjeringen også at det innføres en finansskatt på lønn og overskudd. Hensikten med finansskatten er å korrigere for manglende merverdiavgift på finansielle tjenester. Regjeringen har gitt betydelige lettelser i selskapskatten som også har kommet finansnæringen til gode. I tillegg vil verdien av merverdiavgiftsunntaket næringen har i dag, fortsatt være betydelig større enn finansskatten.

Grønn skattekommissjon har gitt oss råd om hvordan skatte- og avgiftssystemet bør endres for å ta mer hensyn til miljøskadelig aktivitet. Regjeringen følger opp ved å fremme forslag om et grønt skatteskifte i dette budsjettet. Regjeringens forslag innebærer at miljøbegrunnede avgifter økes med nærmere 1,6 mrd. kr. De som forurenser mye, må betale litt mer.

Vi legger opp til sektorvise lettelser i skatter og avgifter sammen med kompensasjoner, slik at bilistene totalt sett vil betale mindre neste år enn de gjør i dag, samtidig som vi leverer et grønt skifte i tråd med budsjettenigheten med Kristelig Folkeparti og Venstre. Regjeringen foreslår å øke veibruksavgiftene på bensin og diesel reelt med henholdsvis 15 og 35 øre per liter. Forslaget bidrar til å utjevne avgiftsforskjellen mellom diesel og bensin og til bedre prising av samfunnets kostnader ved veitrafikk.

CO<sub>2</sub>-avgiften på mineralolje til bruk utenfor vei er i dag lavere enn for bensin og diesel til biler og lastebiler – selv om et gram CO<sub>2</sub> har like stor skadevirkning om den kommer fra en båt, gravemaskin eller bil. I tråd med anbefalingene fra Grønn skattekommissjon foreslår vi å heve CO<sub>2</sub>-avgiften på mineralolje til samme nivå som for bensin og diesel.

For å kunne bekjempe klimautfordringen og redusere utslippene må vi ha næringsliv og folk flest med på laget. Selv med noe høyere pris på bensin og diesel kommer bilistene godt ut av dette, med en samlet lettelse på over 900 mill. kr. Vi foreslår å redusere årsavgiften for biler med 12 pst. reelt. Det gjør det billigere å eie bil. Vi flytter avgiftsbelastningen fra å eie til å forurense. Det er et godt miljømessig grep.

Reisefradraget økes. Det er viktig for mange med lang reisevei til jobben. Fradraget gjelder også personer som benytter kollektivtilbud på lange reiser, og samlet sett blir det dermed mer lønnsomt å reise kollektivt for dem som har mulighet til det. For å kompensere næringslivet for økte drivstoffutgifter foreslår regjeringen å øke avskrivningssatsen på drosjer, busser, lastebiler og varebiler. I tillegg foreslås det en tilskuddsordning for å redusere bompenger utenfor byområdene. Mindre bompenger vil komme vanlige familier og næringsdrivende til gode.

Samlet bidrar den grønne skatteomleggingen til å forsterke klimaforliket og redusere klimagassutslippene.

Engangsavgiften for kjøretøy foreslås lagt ytterligere om i miljøvennlig retning. Dette er blitt et viktig redskap i klimapolitikken. Vi har hatt gode resultater med tidligere omlegginger av engangsavgiften. Ingen land i EU hadde lavere CO<sub>2</sub>-utslipp fra nybilsalget enn Norge i fjor. Dette skyldes bl.a. at regjeringspartiene og samarbeidspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre har endret bilavgiftene. Når vi premierer dem som kjøper biler med lavt utslipp, ja, så kjøper folk biler med lavt utslipp. Under den forrige regjeringen ble det satt rekord i salg av dieslbiler. Under denne regjeringen settes det rekord i salg av lavutslippsbiler.

Det er slik fremtidens miljøpolitikk må utformes. En raskere fornying av bilparken vil bidra til mer miljøvennlig transport. Det holder ikke bare å øke avgiftene. Skatter og avgifter må også ned, det er slik vi får til et grønt skifte.

Nye utfordringer gir ny teknologi, nye næringer og nye arbeidsplasser. Omstillingen av norsk økonomi og det grønne skiftet går derfor hånd i hånd.

Regjeringen har løftet Norges ambisjoner i klimapolitikken. Vårt mål er å kutte klimagassutslippene med 40 pst. frem mot 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Det er et taktskifte i norsk klimapolitikk, og vi følger opp med konkrete forslag. Vi øker innsatsen for å utvikle og ta i bruk ny klimavennlig teknologi.

Vi har fått et jernbanebudsjett som prioriterer vedlikehold. Togene går hyppigere og er mer presise. I tillegg er det billigere å reise fordi prisen på års- og månedskort på toget i flere områder er satt ned med 20 pst. Og vi øker innsatsen til store kollektivprosjekter i byene.

Samtidig vet vi at det fremdeles er utfordringer som vi ikke har funnet løsninger på. Da må satsingen på teknologi og forskning bli bedre.

CO<sub>2</sub>-håndtering er viktig for at verden skal nå sine klimamål. Stortinget og regjeringen har høye ambisjoner om et fullskala demonstrasjonsanlegg for fangst og lagring av CO<sub>2</sub>. Det krever at vi jobber målrettet med å etablere et godt beslutningsgrunnlag. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 360 mill. kr til konseptstudier av fullskala CO<sub>2</sub>-håndtering i Norge.

Regjeringen vil gjøre grønn og miljøvennlig produksjon til et konkurransefortrinn. Norge har et godt utgangspunkt – med ren kraft, en godt utdannet befolkning, avansert teknologi og verdensledende kunnskapsmiljøer.

Et godt eksempel på denne omstillingen ser vi med utviklingen av Hydros pilotanlegg på Karmøy, som med støtte fra Enova skal utvikle teknologi som reduserer energiforbruket ved produksjon av aluminium.

I statsbudsjettet tilføres Enova om lag 2,3 mrd. kr. I tillegg løftes satsingen på ENERGIX-programmet, og vi foreslår å bevilge 71,5 mill. kr til forskning. Innsatsen skal rettes inn mot å nå klimamålene for 2030, spesielt innenfor transportområdet.

Sammen med regjeringens satsing på forskning for omstilling og fornyelse i næringslivet legger regjeringen med dette budsjettet til rette for at norske kunnskapsmiljøer kan bidra til grønn omstilling.

Regjeringen har stått for en betydelig satsing på samferdsel. Bevilgningene til samferdsel vil med budsjettforslaget øke med over 20 mrd. kr siden regjeringsskiftet. Det er en økning på nær 50 pst. I statsbudsjettet forsetter vi å

bygge landet gjennom en stor satsing på infrastruktur. Regjeringen foreslår en bevilgning til samferdsel på om lag 66,8 mrd. kr. Samlet vil bevilgningene til utbygging av vei, bane og kollektivtransport overoppfylle rammen for første fireårsperiode i inneværende Nasjonal transportplan med nærmere 9 mrd. kr.

En godt utbygd infrastruktur gir grunnlag for økt verdiskaping i norsk økonomi. God fremkommelighet og lave transportkostnader bedrer næringslivets rammevilkår, slik at nye jobber kan skapes. Det gjør også hverdagen enklere for oss alle, enten vi pendler til jobb, henter barn i barnehagen eller kjører til hytta.

Samtidig bør vi få mer igjen for investeringene våre. Da må vi ta vare på den infrastrukturen vi har. Etter flere tiår med økende etterslep er vedlikeholdsetterslepet på vei og jernbane redusert. Regjeringen vil fortsette å prioritere vedlikehold i 2017, slik at bedriftene våre kan komme raskere frem med varene sine.

Vi legger også til rette for å bygge nye veier. Vi setter av midler til ny vei over Sollihøgda mellom Bjørum og Skaret. Det legger til rette for en raskere forbindelse på E16 mellom Oslo og Hønefoss. Med ny vei på E39 mellom Bjørset og Skei i Sogn og Fjordane vil det bli tryggere reisevei på en strekning som i dag har til dels svært dårlig standard. Og med midler til oppstart av Rogfast tar regjeringen et viktig steg for ambisjonen om ny fergefri E39.

Samtidig skal det nye veiselskapet planlegge, bygge, drifte og vedlikeholde flere veistrekninger. Regjeringen foreslår en betydelig økning av tilskuddet til det nye selskapet for å gi sammenhengende utbygging når maskinene først er på plass. Det betyr mer vei for pengene.

Det er et høyt aktivitetsnivå for jernbaneinvesteringer. Regjeringens budsjettforslag sørger for god fremdrift på alle igangsatte jernbaneprosjekter og for planlegging av nye prosjekter. Vi prioriterer vedlikehold og fornying av jernbanen for at flere skal kunne komme seg raskere og mer effektivt til og fra jobb.

Siden starten av 2000-tallet har kriminaliteten gått ned, og det er én gruppe mennesker som har særlig betydning for vår trygghet. Jeg vil gjerne takke politiet. Det gleder når norske politifolk beroliger bekymrede familier, bruker ord før fysisk makt og får smilet frem hos barn som har opplevd ting de burde være forskånet for. Politiet opptrer med ryddighet og respekt, er profesjonelle og gir oss alle trygghet.

Men vi vet at kampen mot kriminalitet langt fra er over. Regjeringen ønsker et trygt samfunn. Et trygt samfunn skaper frihet – frihet til å bevege seg fritt uten frykt for overgrep, frihet til å leve det livet en ønsker, uten frykt for å bli utsatt for krenkelse.

Vi har gjennom tre år i regjering lagt til rette for over 1000 nye politistillinger. Det øker nærheten til politiet. Samtidig gjennomfører vi en nærpolitireform som vil gjøre politiet bedre i stand til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger.

Regjeringen vil øke politibemanningen ytterligere, og vi utvider derfor handlingsrommet i politidistriktene slik at de kan ansette 350 nye politifolk i året som kommer. Dagens politihelikoptre er gamle og må skiftes ut. Det settes i gang kjøp av to nye politihelikoptre som vil være operative fra 2019, med opsjon på et tredje. Det styrker beredskapen. Moderniseringen av politiets IKT-systemer fortsetter også med dette budsjettet.

Når politiet får økte ressurser og blir mer effektive, kan soningskapasiteten bli presset. Regjeringen har vurdert både tradisjonelle og utradisjonelle løsninger for å bedre fengselskapasiteten og for å fjerne soningskøen som ble arvet fra den forrige regjeringen. Den beste kortsiktige løsningen ble funnet i Nederland, der fengselet Norgerhaven med 242 plasser ligger. I fjor flyttet de første innsatte inn, og det bidrar til at soningskøene nå reduseres. Samtidig som vi fortsetter å leie fengselsplasser i Nederland, skal det bygges flere fengselsplasser ved norske fengsler. 181 nye fengselsplasser i Ullersmo og på Eidsberg ferdigstilles til neste år, og et nytt fengsel i Agder med avdelinger i Froland og Mandal er under prosjektering.

Landets forsvar er en av statens viktigste oppgaver. I en tid med mer usikkerhet i verden og en ny sikkerhetspolitisk situasjon må Forsvarets evne til å håndtere krise og væpnet konflikt i egne og alliertes nærområder gis høyere prioritet. Forsvarets ambisjonsnivå og krav til beredskap må svare til det trusselbildet krever. I tiårene bak oss har Forsvaret verken blitt prioritert eller fått nødvendige ressurser. Etterslepet tidligere regjeringer har etterlatt seg, må nå hentes inn.

Statsbudsjettet for 2017 representerer et forsvarspolitisk taktskifte. Regjeringens forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren ble lagt frem for Stortinget før sommeren. Det er en ambisøs plan, og den vil ta tid å gjennomføre. Et moderne og tilstrekkelig forsvar kan ikke bygges opp over natten.

2017 blir det første året i den nye langtidsplanen. Regjeringen legger opp til å styrke forsvarsbudsjettet med 1,1 mrd. kr i 2017 til oppfølging av langtidsplanen. Med det legger vi til rette for at vi kan intensivere arbeidet med å gjenoppbygge Norges forsvarsevne. Det trygger Norge for fremtiden.

Det settes av betydelige ressurser til å ta inn det vedlikeholdsetterslepet som har bygget seg opp, anskaffe reserveredeler og gjenoppbygge beredskapsbeholdninger. Målet er å øke Forsvarets operative evne på kort og lang sikt, ved å styrke tilgjengelighet, utholdenhet og beredskap og ved å fornye materiellet.

Skal Norge ha et forsvar som kan håndtere skiftende utfordringer i det til enhver tid gjeldende trusselbildet, kreves det ikke bare en vedvarende vilje til å satse på Forsvaret gjennom tilstrekkelige økonomiske rammevilkår. Det er også nødvendig med stadig fornyelse og fortsatt effektivisering internt i sektoren.

For ett år siden sto Norge i en ekstraordinær situasjon. Våre grenser var satt under dobbelt press – dels fra migranter som søker seg bort fra fattigdom, dels fra mennesker på flukt fra krig og ødeleggelse.

Noen av dem som kommer til Norge, har høyere utdanning. Den bør de få bruke. Andre trenger grunnleggende språkkunnskaper og utdanning. Det legger vi til rette for, samtidig som vi også er helt tydelige på at det krever egeninnsats.

Vi foreslår å videreføre ordningene med integreringsmottak, frivillighetskoordinatorer og dialoggrupper mot vold i mottak. Samtidig innfører vi 50 timer opplæring i kultur- og samfunnskunnskap for asylsøkere, og øker antall prøveavviklinger i norsk.

De økte tilskuddene til å bosette flykninger videreføres. Over tid er det avgjørende for en vellykket integrering at de som får opphold, får et hjem, lærer seg norsk, arbeider

der og deltar i samfunnet. Regjeringen vektlegger derfor arbeidslinjen i integreringspolitikken.

Men vi skal være ærlige på at høy innvandring utfordrer integreringspolitikken og bærekraften i norske velferdsordninger. Hvis de gode norske velferdsordningene skal være bærekraftige på sikt, er det av avgjørende betydning at de som får opphold, bidrar i arbeidslivet.

Hittil i år har det kommet få asylsøkere til Norge. Dette står i skarp kontrast til de rekordhøye ankomstene i fjor høst. Et strengt regelverk, rask retur og vellykket integrering er helt nødvendig for å trygge det norske velferdssamfunnet.

Vi har bare den senere tiden sett en negativ utvikling på Grønland i Oslo. Barn og ungdom går gatelangs, de kommer lett i kontakt med kriminalitet, og mange har ikke et bomiljø som gir gode oppvekstvilkår. Det hemmer integrering.

Oslo-politiet advarer mot utviklingen de ser. Derfor foreslår regjeringen midler til en områdesatsing for å redusere kriminaliteten og skape en bedre hverdag for beboerne i området.

Regjeringens mål er at alle skal ha tilgang til likeverdige helsetjenester av god kvalitet. Norge skal være et velferdssamfunn som gir oss trygghet for omsorg og pleie i de fasene av livet hvor vi trenger det mest. Gjennom økte bevilgninger, klare prioriteringer og nye løsninger viser Regjeringen at vi prioriterer helse- og omsorgssektoren.

De siste årene har ventetidene innen spesialisthelsetjenesten blitt merkbart redusert. Gjennomsnittlig ventetid til tverrfaglig, spesialisert rusbehandling er redusert med elleve dager fra 2014 til 2015. Innen somatisk behandling gikk ventetidene ned med fire dager fra 2014 til 2015. Regjeringen ønsker å legge til rette for at denne utviklingen kan fortsette.

Antallet i behandlingsskø er også betydelig redusert. Det er et resultat av tre år med betydelig økning i bevilgningene til sykehusene. Samtidig har vi innført fritt behandlingsvalg, tatt i bruk ledig kapasitet, økt bruken av innsatsstyrt finansiering og fjernet taket som bestemte hvor mange pasienter sykehusene kunne behandle.

Men for mange venter fortsatt på behandling. Det er dårlig økonomi å la folk vente for lenge på behandling. Rask behandling gir dessuten trygghet for den enkelte. Derfor foreslår regjeringen å øke bevilgningene til spesialisthelsetjenesten med nærmere 1,9 mrd. kr i 2017. Det gir rom for en vekst i pasientbehandlingen på om lag 2,1 pst.

I 2017 bidrar regjeringen med nye investeringslån til flere sykehusprosjekter. Regjeringen foreslår å gi investeringslån til nytt sykehus i Stavanger, oppgradering av sentralblokken ved Haukeland universitetssykehus, nytt psykiatribygg ved Sørlandet sykehus og oppgraderinger ved Helse Førde. Disse kommer i tillegg til videreføring av lån til allerede igangsatte investeringsprosjekter.

Kreftpasienter skal oppleve god kvalitet, rask oppfølging og trygg behandling. Vi har i alle helseregionene bygget opp diagnosesentre innen kreft. Vi har etablert pakkeforløp, som gir rask og forutsigbar behandling. Nå vil regjeringen starte opp en ny kreftsatsing.

I statsbudsjettet foreslår vi å starte opp arbeidet for etablering av protonbehandling i Norge. For noen kan behandling med protoner være et alternativ til ordinær strålebehandling. Det er lovende at langtidsskadene ved strålebehandling reduseres for enkelte. Det er særlig viktig å

legge til rette for at barn og unge kan leve et så normalt liv som mulig, fullføre skole og delta i arbeidslivet.

Regjeringens budsjettforslag setter kommunene i stand til å styrke viktige velferdstjenester. Under denne regjeringen har kommunene fått en betydelig realvekst i sine inntekter. Driftsresultatet for kommunesektoren for 2015 var det beste siden 2006, og skatteinngangen har i 2016 vært betydelig høyere enn tidligere år. Dette har gitt rom for å heve tjenestetilbudet i landets kommuner.

Regjeringen foreslår en vekst i kommunesektorens frie inntekter på 4 mrd. kr, hvorav 3,6 mrd. kr til kommunene og 450 mill. kr til fylkeskommunene. Det gir kommunene et godt rom for å fortsette å videreutvikle de tjenestene som betyr mest i folks hverdag – barnehager, skoler og omsorgstjenester.

En verdig eldreomsorg er en hjertesak for regjeringen. Vi nordmenn lever stadig lenger. Det i seg selv er en bekeftelse på at vi har et godt utviklet velferdssamfunn, med gode boforhold og gode helsetjenester. Derfor er det en utvikling vi skal glede oss over.

Flere eldre i årene som kommer, betyr samtidig et økt behov for flere omsorgsplasser enn det er i dag.

I 2014 økte regjeringen det statlige investeringstilskuddet til bygging og opprusting av heldøgns omsorgsplasser. Det har ført til et taktskifte. Antallet plasser med innvilget tilskudd per år er i snitt om lag doblet sammenlignet med årene før 2014.

Til nå har regjeringen lagt til rette for investeringstilskudd til rehabilitering og utbygging av 7 500 heldøgns omsorgsplasser, og det er regjeringens mål at det legges til rette for ytterligere 1 800 plasser i året som kommer. Samtidig foreslår vi å endre investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser, slik at det fra 2021 kun gis støtte til prosjekter som øker det totale antallet plasser. Det legger til rette for at antallet heldøgns omsorgsplasser vil øke i årene som kommer.

Regjeringen ønsker også at personer med demens skal ha et dagaktivitetstilbud. Dagaktiviteter blir fremholdt som et av de viktigste tiltakene for å leve et godt liv med demens, fordi det kan bidra til meningsfulle dager med sosialt samvær, trygghet og opplevelse av mestring. Dette budsjettet legger til rette for 750 flere dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens.

Regjeringen vil også sørge for at eldreomsorgen har både varme hender og – ikke minst – kloke hoder. Derfor satser vi på å løfte kompetansen hos de ansatte.

De fleste familier klarer seg godt i dag, men mange kan oppleve kriser eller utfordringer som krever bistand fra et godt offentlig hjelpeapparat. Når kriser oppstår i familier, kan det fort få ringvirkninger, for barna og for foreldrenes arbeidssituasjon. Jeg er glad for at vi har ordninger som kan bistå, slik som pleiepengen for foreldre med svært syke barn.

Men vi har sett at dagens system ikke fungerer godt nok. Vi er flere som har møtt fortvilte foreldre som strever med å få hverdagen til å gå i hop – en hverdag som skal balansere mellom arbeidsliv og fritid og det å være en god mor og far for et barn med en alvorlig sykdom. Vi har sett at dagens pleiepengeordning er streng, komplisert og lite forutsigbar. Og vi har møtt foreldre som er satt i den umulige situasjonen at de må velge om de fortsatt skal stå i arbeid eller gi den pleie og omsorg som deres barn krever. Det er ikke en verdig situasjon.

Derfor har regjeringspartiene sagt at vi vil gjøre endringer i ordningen med pleiepenger. I dette budsjettet leverer vi på det.

Barn som er syke, trenger sine foreldre. Vi foreslår nå å utvide pleiepengeordningen ved å inkludere yrkesaktive foreldre til noen grupper av syke barn som i dag faller utenfor. Dette gjelder barn som ikke er livstruende eller svært alvorlig syke, men som likevel har et kontinuerlig behov for pleie, og det gjelder barn med varig sykdom.

Samtidig vil vi forenkle dagens regelverk og gjøre ordningen mer fleksibel ved å øke muligheten for å gradere ytelsen slik at det skal bli lettere å kombinere pleieoppgaver og yrkesdeltakelse.

Dette er en sak som heldigvis ikke gjelder så veldig mange, men det er en sak som er utrolig viktig, og som vil gjøre hverdagen enklere for dem det gjelder. Den nye ordningen vil gi mer verdighet og mer velferd for de sårbare barna som trenger det aller mest.

Et bedre tilbud til personer med rusproblemer har vært viktig for regjeringen. De regionale helseforetakene skal derfor prioritere tverrfaglig, spesialisert rusbehandling. I budsjettforslaget er 300 mill. kr av veksten i kommunenes frie inntekter begrunnet med Opptrappingsplanen for rusfeltet.

God helse er ikke bare fravær av sykdom. God helse er også å mestre eget liv. Med Opptrappingsplanen for rusfeltet gir vi et kraftig løft for behandling, bolig, helsehjelp, tidlig innsats og ettervern. Det handler om å skape gode og helhetlige tjenester og å få en endring til det bedre for den enkelte rusavhengige.

God helse handler også om å mestre skader eller nedsatt funksjonsevne. Jeg har vært til stede på Ridderrennet nå tre år på rad. Der har jeg sett imponerende idrettsprestasjoner. De fleste av oss synes at to mil på ski er en lang tur. Men tenk deg da at du staker den samme distansen kun ved hjelp av armene, eller går distansen uten å kunne se, eller setter utfor bratte bakker og suser inn i krappe svinger uten annet å styre etter enn stemmen til ledsageren din. Utøverne på Ridderrennet er sprekere enn de fleste, og de vil neppe karakterisere seg som syke.

Så det er ingen tvil: God helse handler om å mestre.

Det er utgangspunktet for regjeringens politikk – selvfølgelig også når det gjelder habilitering og rehabilitering. Regjeringen legger frem Opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering samtidig med dette budsjettforslaget, og foreslår 200 mill. kr til planen i 2017. Planen skal bidra til at kommunene settes i stand til å gi et godt rehabiliteringstilbud til sine innbyggere og over tid overta flere rehabiliteringsoppgaver fra spesialisthelsetjenesten. Den skal bidra til å styrke brukerperspektivet og bedre kvaliteten. For å få til dette er det nødvendig med endringer i både arbeidsformer og kompetanse.

Det å komme raskt tilbake etter sykdom og skade eller å få god hjelp til å leve med en kronisk sykdom, bidrar til økt mestringfølelse, bedre helse og en tryggere hverdag.

Ingenting er viktigere for menneskers muligheter i livet enn utdanning. Å sikre god utdanning som legger til rette for kompetente og innovative borgere i fremtiden, er en av våre viktigste oppgaver. Dagens barn og unge skal møte et teknologiskifte som vi i dag ikke kjenner dimensjonene av.

Teknologi vil i ulik grad prege mange av fremtidens jobber. Det er en spennende utvikling. Det utfordrer måten vi tenker på når det gjelder arbeid og økonomi i dag, men

det vil være endringer som vi for ettertiden ikke vil kunne være foruten.

For å lykkes må vi starte tidlig i utdanningsløpet. Alle barn må få et godt utbytte av skolegangen.

I dag har elever som begynner å henge etter i undervisningen, store problemer med å hente seg inn igjen. Om lag 20 pst. av elevene som går ut av grunnskolen, har så svake grunnleggende ferdigheter at de kan få problemer med videre skolegang og arbeid.

Tidlig innsats er en bærebjelke i regjeringens satsing på skolen. Regjeringen foreslår derfor 150 mill. kr til kommunene for å løfte arbeidet med tidlig innsats i skolen.

Et godt læringsmiljø på skolen sikrer at alle barn får mulighet til å tilegne seg de kunnskapene og ferdighetene de trenger for å lykkes i fremtiden.

Vi skal ikke tolerere at barn gruer seg til å gå på skolen i frykt for å møte mobberne. Mobbing gir risiko for langvarig helseskade, redusert arbeidsevne og nedsatt funksjonsevne for mange elever. Kampen mot mobbing og for at flere barn skal ha det godt på skolen, gir vi aldri opp. Regjeringen vil derfor styrke håndhevingsapparatet for mobbesaker, legge til rette for bedre støtte og veiledning til elever og foreldre og bedre kompetansen om mobbing i barnehager og skoler.

Gode skoler krever også kompetente lærere. Regjeringen fortsetter det store lærerløftet og legger til rette for at over 5 000 lærere kan få tilbud om videreutdanning også neste år.

Regjeringen vil fra 2017 innføre nye, femårige utdanninger for grunnskolelærere på mastergradsnivå. Det vil heve kompetansen til lærerne og gi bedre læring i skolen fremover.

Gode studenter med fullt fokus på studiene er en viktig premisse for fremtidens kompetanse. Regjeringen har lagt frem en plan for å utvide perioden med utdanningsstøtte til elleve måneder i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre. I 2017 foreslår regjeringen at heltidsstudenter i høyere utdanning og fagskole til våren får utbetalt støtte for om lag en uke mer enn det som følger av gjeldende regelverk.

For å sikre fremtidig vekst og velstand er det også avgjørende at vi satser på forskning og innovasjon. Regjeringen følger i budsjettet opp den store satsingen på forskning som ligger i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som regjeringen presenterte i 2014. Langtidsplanen er en milepæl for norsk forskning og høyere utdanning og gir forutsigbarhet og langsiktighet til både næringslivet og forsknings- og utdanningsmiljøene.

I 2017 følger vi opp langtidsplanen med økte bevilgninger på om lag 550 mill. kr. Med dette vil regjeringen ha økt bevilgningene til langtidsplanens opptrappinger og langsiktige prioriteringer med over 2,3 mrd. kr i perioden 2015–2017.

Statsbudsjettet for 2017 er et budsjett for flere jobber, bedre velferd og en trygg hverdag. Budsjettet er preget av at regjeringens politikk gir resultater. Regjeringen har svart på utfordringene Norge står overfor, med effektive tiltak og en ansvarlig økonomisk politikk. Vi har møtt lavere oljepris med en kraftfull tiltakspakke som holder hju-lene i gang og setter flere hender i arbeid.

Samtidig forbereder vi oss på morgendagens utfordringer:

Vi forenkler, fornyer og forbedrer Norge. Reformene vi har satt i gang, vil gi økt produktivitet og trygge velferden.

Vi gjennomfører en betydelig satsing på samferdsel, vi bygger mer vei og bane.

Vi legger til rette for morgendagens jobber gjennom økt satsing på kunnskap, forskning og innovasjon.

Gjennomføringen av skattereformen fortsetter, og vi reduserer skattene for å gjøre det mer lønnsomt å skape norske arbeidsplasser og å arbeide mer.

Vi reduserer ventetidene i helsevesenet, slik at flere kan komme raskere tilbake i arbeid og en velfungerende hverdag.

Vi utvider omsorgstilbudet med nye plasser, samtidig som vi hever kvaliteten. Vi løfter innsatsen for rusavhengige og sårbare barn.

Vi styrker kommuneøkonomien, og vi styrker integreringen.

Slik trygger vi velferden i dag og tar Norge trygt igjen den langsiktige omstillingen.

**Presidenten:** Presidenten vil nå foreslå at det åpnes for en kommentarrunde begrenset til ett innlegg fra hver partigruppe med en taletid på inntil 3 minutter.

Etter hvert innlegg fra opposisjonspartiene gis finansministeren anledning til en kommentar på inntil 2 minutter. Deretter får representanten for opposisjonspartiet mulighet til en sluttkommentar på inntil 2 minutter.

Videre foreslås det at det åpnes for en kommentar fra finansministeren eller statsministeren på inntil 3 minutter til slutt.

– Dette anses vedtatt.

**Marianne Marthinsen (A) [10:45:25]:** I dag har regjeringen lagt fram sitt siste statsbudsjett i denne perioden, og med det har vi fått det endelige svaret på hvilke veivalg de har tatt, og hvilke prioriteringer de har gjort og ikke gjort. Høyre og Fremskrittspartiet overtok et land i svært god stand i 2013, og i dag starter vi oppsummeringen av hvilken tilstand Høyre og Fremskrittspartiet etterlater landet i.

Det er mye som går bra i Norge, og vi har et utgangspunkt som de fleste bare kan misunne oss. Tross finansministerens krasse kritikk mot den norske modellen har hun ikke helt klart å rive den i stykker, og på noen områder er det tegn til lysning i norsk økonomi. Det er bra. Vi får god drahjelp av lav kronekurs, men det hersker heller ingen tvil om at flere piler peker i feil retning. Andelen av befolkningen som ikke er i arbeid, har ikke vært høyere på over 20 år. Andelen av befolkningen som er i arbeid, har ikke vært lavere på 20 år. Det skapes nesten ikke jobber i privat sektor på denne regjeringens vakt.

Budsjettet som er lagt fram i dag, viser at det er en situasjon som er i ferd med å bite seg fast, og det er alvorlig. Det er bekymringsfullt både på kort og på lang sikt, og det er uttrykk for en økonomisk politikk som ikke virker, til tross for rekordhøy pengebruk. Erna Solberg, som skulle gjøre oss mindre oljeavhengige og prioritere bedre, har økt oljepengebruken med over 100 mrd. kr på fire år. I dette budsjettet settes det en ny rekord, og allikevel makter regjeringen altså ikke å prioritere tiltak som skaper aktivitet, tiltak som får folk i jobb, tiltak som gir oss framtidens arbeidsplasser. Resultatene av det er tydelige: Regjeringens politikk har gitt større ulikhet. Forskjellene i Norge burde

ha gått ned, de går opp. Regjeringens politikk har ikke gitt flere arbeidsplasser, og regjeringen har vært passiv i møte med klimautfordringene.

Skatteuttene er nå oppe i 25 mrd. kr årlig, ble vi fortalt. Samtidig er regjeringen altså langt under sine egne helt konkrete løfter på sykehus før valget. De ligger langt under sin egen foreslåtte langtidsplan for Forsvaret og skyver dermed regningen foran seg. I regjeringens siste budsjett må vi konstatere at beredskapssenteret ikke kommer. Det skjer lite eller ingenting på klima. Tidlig innsats, som finansministeren omtalte som en bærebjelke i utdanningspolitikken, skyves fram i tid og skal tas innenfor en kommuneramme hvor det legges opp til i realiteten null vekst.

På vei inn i Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens siste år er bildet tydelig: Regjeringen prioriterer feil og har kort-siktige svar på de store utfordringene vi står overfor. Budsjettet som legges fram i dag, gjør veldig lite for å rette på det inntrykket.

**Statsråd Siv Jensen [10:48:36]:** Før jeg kom hit i dag, var jeg helt sikker på at opposisjonen, anført av Arbeiderpartiet, ville være opptatt av å kritisere regjeringens budsjett. Det traff. Men jeg må si at jeg er skuffet likevel over Arbeiderpartiets tilnærming til dette. Det virker på meg som om det ikke har gått opp for Arbeiderpartiet at Norge ble truffet av det mest alvorlige oljeprissjokket på 30 år i 2014. Det krever noe av oss. Det betyr ikke at vi bare skal sette opp noen tiltak og så komme tilbake igjen til situasjonen slik den var før oljeprisfallet. Det betyr at vi skal omstille hele vår økonomi. Det betyr at mange arbeidsplasser som tidligere opplevdes som trygge i olje- og gassrelatert næringsliv, nå er borte. Da må de jobbene skapes et annet sted. Jeg må innrømme at jeg hadde forventet et noe mer konstruktivt arbeiderparti i debatten om hvordan vi skal skape flere arbeidsplasser for fremtiden.

Regjeringen har fått mye ros for den politikken vi har ført. Det har vært en kraftfull økonomisk politikk, gjennom pengepolitikken, gjennom andre virkemidler og ikke minst gjennom den ekspansive finanspolitikken, som har bidratt til å få oss raskere gjennom denne nedgangskonjunkturen enn vi ellers ville vært. Det er jeg godt fornøyd med. Men vi er ikke i mål. Den omstillingen norsk økonomi nå er midt inne i, kommer til å vare i flere år. Da er det viktig at vi prioriterer tiltak for å styrke vekstevnen i økonomien. Jeg har merket meg at Arbeiderpartiet er like kraftfulle motstandere av skattereduksjoner nå som før, men det er et faktum at det norsk næringsliv etterspør for å kunne omstille seg, for å kunne styrke sin konkurransevne, er å ha et konkurransedyktig skattesystem, som gjør at det er lønnsomt å investere i Norge fremfor i land omkring oss. Derfor fortsetter regjeringen å gjennomføre skattereformen, og derfor vil regjeringen fortsette å gjøre lettelser i formuesskatten.

**Marianne Marthinsen (A) [10:50:42]:** Takk for svaret til finansministeren. Hun sier at jobbene må skapes et annet sted. Ja, det er helt riktig, problemet er at det ikke skjer. Omstilling betyr ikke økende ledighet, omstilling betyr at man faktisk finner seg jobb i en ny næring, eller at den jobben man har, innebærer nye arbeidsoppgaver. Vi har drevet med omstilling i alle de år. Nå går omstillingen for sakte, det er problemet. Regjeringen prioriterer til-

tak, i all hovedsak skattekutt, som ikke fungerer. Det er problemet.

Det er full enighet om at det er riktig å bruke finanspolitikken ekspansivt når det går trått. Derfor la Arbeiderpartiet i fjor fram et alternativt budsjett som ville ha virket mer ekspansivt, gitt mer aktivitet i økonomien, til tross for at pengebruken var lavere samlet sett. Det er dette finansministeren later som at hun ikke helt forstår, at hvordan man bruker fellesskapets penger, faktisk har en betydning. Skal vi bruke penger til å motvirke fallende aktivitet, må pengene faktisk brukes på en sån måte at aktivitet skapes. Det gjør ikke dagens regjering.

Så vil jeg bruke et par ord på klima. Dersom Norge kutter klimagassutslipp i samme takt som i dag, vil det ta flere tiår før vi innfrir våre forpliktelser i Paris-avtalen. For en uke siden fikk vi presentert det som skulle være regjeringens pakke for et grønt skatteskifte. Effekten av den pakken er høyst tvilsom. Det store klimagjennomslaget vil ende opp med en pakke som kan komme til å øke klimagassutslippene etter at den har vært gjennom finansministerens og statsministerens kontorer. Så vi har ventet i spenning på om svaret på hvordan vi skulle innfri våre forpliktelser, lå i andre deler av budsjettet enn det som ble lagt fram på fredag. Det gjorde det ikke. Det grønne skiftet er redusert til et avsnitt i statsbudsjettet for neste år, og vi kan jo bare registrere at de som har ventet på tidenes grønne budsjett, har en relativt dårlig dag i dag.

**Svein Flåtten (H) [10:52:58]:** Dette budsjettet fortsetter den jobben som regjeringen har holdt på med i de siste budsjettene, nemlig å skape flere jobber som kan gi oss en stadig bedre velferd. Og vi har gitt kraftfulle svar på den økonomiske situasjonen vi står oppe i. Det høres på forrige taler ut som at man ikke har fått med seg at rystelsene i norsk økonomi på grunn av oljeprisnedgangen er helt spesielle, og den har vi møtt med spesielle virkemidler. Men det er ingen grunn til å lene seg tilbake, for den smule oppgang vi ser, er skjør, den kan være sårbar. Derfor er også budsjettet for 2017 – sån som vi foreløpig har sett det – et godt budsjett for å fortsette en politikk som kan bidra til omstilling og løse utfordringene i arbeidsmarkedet, for det er flere jobber og flere mennesker i jobb som kan opprettholde velferden på sikt.

Det er derfor vi fortsatt legger frem en betydelig tiltakspakke, som i det vesentlige går til de områdene som er rammet av oljenedgangen. Det er derfor vi fortsatt satser på et høyt nivå i arbeidsmarkedstiltakene. Det er derfor budsjettet viser fortsatt økte investeringer og økt vedlikehold på vei, bane og infrastruktur – ikke bare bruke mer penger, men også gjøre det mer effektivt. Det er derfor vi fortsatt har en sterk satsing på kunnskap, forskning og innovasjon, for det legger grunnlaget for de arbeidsplassene som skal komme på lang sikt. Og det er derfor vi fortsatt stimulerer til å skape arbeidsplasser gjennom skattelettelser, ikke bare på formuesskatt, men på selskapskatt og på personbeskatning. Jeg er veldig glad for at dette budsjettet er det første skrittet mot å redusere skatten på arbeidende kapital. Til min store glede har vi registrert at i skattereformen har nær sagt alle Stortingets partier sluttet seg til at dette er en viktig måte å gjøre det på.

Jeg tror også at kritikken av oljepengebruk, som jeg hører Marthinsen fremføre her, faller på stengrunn. Jeg tror de aller fleste har vært enige om at i den motkonjunktoren

vi har hatt, har det vært nødvendig å sette dette inn, og det vil fortsatt være nødvendig fremover for å skape nye arbeidsplasser.

La meg si til slutt på den korte tiden som er til disposisjon, at jeg inviterer våre gode venner i Kristelig Folkeparti og Venstre til konstruktive samtaler rundt budsjettet. Jeg ser at det er betydelige utfordringer i år som tidligere, men vi har i bunnen et felles verdissyn på hvordan vi skal løse problemene, og jeg vil si at der det er vilje, vil det også være en vei.

**Hans Andreas Limi (FrP) [10:56:12]:** Det er mye som tyder på at norsk økonomi er på rett vei, men vi har fortsatt store utfordringer. Derfor er det helt avgjørende at regjeringen ved sitt budsjettforslag for 2017 fortsetter å ha fokus på arbeid, aktivitet og omstilling.

Nå ser vi at det er vekst i privat sektor, det er økte investeringer i Fastlands-Norge, og ledigheten reduseres. Det er veldig gledelig at Statistisk sentralbyrås årstall viser rekord i antall nyetablerte foretak både i 2014 og 2015 og langt høyere nyetablering enn i foregående periode. Det er altså en høyere takt nå når det gjelder nye bedrifter som etableres, enn det det var under forrige regjering. Spesielt gledelig er det at veksten er størst i de vestlandsfylkene som ble hardest rammet av oljeprisfallet, både i Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal. Og hva forteller det oss? Kan dette skje i den virkeligheten som Arbeiderpartiet beskriver? Sannsynligvis ikke. Det forteller oss at vi har masse dyktige entreprenører der ute som er villige til å satse, som er villige til å ta risiko, og som har kompetanse for å dra i gang ny virksomhet. Så er det ikke slik at dette skjer med masse nye arbeidsplasser over natten. Det tar tid, det er en lang prosess, men det er et klart bevis på at den politikken som føres, virker. Den økonomiske politikken virker.

Det som er det aller viktigste for dem som tør å satse og starte opp nytt, er troen på fremtiden, det er troen på at de rammebetingelsene som gjelder, fortsatt skal gjelde og være forutsigbare. Det er klart at en veldig viktig del av de rammebetingelsene også er det skattenivået og det skattesystemet vi har i Norge. Vi vet at lavere skatt er den mest effektive medisinen for å skape flere jobber og mer verdiskaping på lang sikt. Derfor er også hovedinnretningen i skattereformen nettopp å redusere skatt på arbeidsplasser, og det er veldig bra at regjeringen nå følger opp det som er vedtatt i skattereformen, og innfører det på en skikkelig måte allerede i 2017. Så vet vi at det skal komme mer i 2018, men der er det også et valg i mellomtiden.

Tiden er knapp. Jeg har bare lyst til å si noe om – kanskje litt overraskende – klima og miljø. Vi setter nå verdensrekord i Norge i salg av lavutslippsbiler. Og hvorfor gjør vi det? Jo, det er fordi vi har endret avgiftene, vi har redusert bilavgiftene, og vi har endret engangsavgiften. Det gir resultater. Derfor er det gledelig at regjeringen nå legger opp til å gjøre ytterligere endringer i 2017, (presidenten klubber) og det er helt i tråd med den enigheten vi har etablert sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre.

**Presidenten:** Det er synd å avbryte Fremskrittspartiet i miljøinnlegg, men tiden er knapp.

**Hans Olav Syversen (KrF) [10:59:56]:** Det kunne være fristende å overlate litt ekstra taletid til hr. Limi, så



han kunne fortsette det gode budskap. Men jeg kan også fortsette på klima og miljø, og jeg trenger ikke minne våre samarbeidspartnere og regjeringen om hvilken enighet som ligger som utgangspunkt for også dette budsjettet på klima- og miljøsidene, nemlig at vi skal forsterke klimaforliket og gi betydelige reduksjoner i klimautslippene. Det er en forventning Kristelig Folkeparti har til dette budsjettet, og jeg vil si det sånn: Det er sluttsummen som teller, det er summen av alle tiltak, både de positive og de som går på skatt og avgift, som skal gi det sluttresultatet som vi er blitt enige om. Da er det viktig også at ingen går til dette med absolutter. Det er min utfordring også til regjeringens partiene og finansministeren.

Ledighet var et viktig tema for finansministeren. Det er det også for Kristelig Folkeparti. Den tiltakspakken vi fikk igjennom i revidert, videreføres, og vi er opptatt av målrettede tiltak som også kan reverseres når situasjonen bedres på arbeidsmarkedet. Men at det fortsatt er behov for tiltak, ikke minst på Sørlandet og Vestlandet, viser også de tallene vi nå sitter med. Overfor ungdommen må vi fortsette satsingen på økt lærlingtilskudd, som også gir incentiver for å satse i bedriftene, og ungdommen fortjener en slik innsats fra vår side for å få flere i arbeid også på sikt.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å sørge for valgfriheten i familiepolitikken i dette budsjettet. Tidlig innsats i skolen, nevnte finansministeren. Dessverre må vi konstatere at det vi har lagt til grunn, nemlig flere lærere i 1.–4. klasse, kan vi, hvis budsjettet ligger som det nå gjør, risikere kutt i, og det kan jeg bare melde at ikke er aktuelt sett fra vår side.

Så gjelder det bistand. Der har regjeringen sagt at den oppfyller 1 pst.-målet. Slik som vi leser det nå – jeg kan gjerne be om å få finansministerens bekreftelse – vil i hvert fall 10 pst., kanskje mer, av bistandsmidlene gå til bruk innenlands, og det er et veldig høyt tall i tilfelle.

Avslutningsvis: Det er mye oljepenger i dette budsjettet, og jeg kan vel si det sånn at de fire partiene har ikke brukt mer penger enn det regjeringen har gjort når man har kommet til et sluttresultat tidligere. Det bør vi heller ikke denne gangen.

**Statsråd Siv Jensen [11:03:12]:** Jeg synes kommentarene til Hans Olav Syversen tyder på at det er mange ting i dette budsjettet som Kristelig Folkeparti mener går riktig vei, og det er mange ting i dette budsjettet der jeg tror vi har et felles verdigrunnlag. Det gjelder selvfølgelig mer valgfrihet for familien. Det handler om å sørge for det som er aller viktigst for oss alle, nemlig en trygg jobb å gå til.

Det er krevende å skulle legge til rette for at det etableres mange nye arbeidsplasser, i den krevende tiden vi står overfor i norsk økonomi. Jeg merker meg at Arbeiderpartiet tror det bare er å knipse i fingrene, og så står de arbeidsplassene klare. De som er ute i den virkelige verden og forsøker å legge til rette for disse arbeidsplassene, opplever hver eneste dag hvor utfordrende det er, med den usikkerheten som preger norsk økonomi.

Når det gjelder bistandsbudsjettet, har regjeringen fulgt opp med 1 pst. av BNI. Men jeg har lyst til å minne Hans Olav Syversen om at vi i fjor, med den rekordstore tilstrømmingen av flyktninger, gjorde betydelige påplussinger og endringer i bistandsbudsjettet for å møte dette. Når vi nå har en mer normal situasjon, må også det prege inn-

retningen på bistandsbudsjettet. Men vi har altså levert den ene prosenten som jeg opplever er viktig for Kristelig Folkeparti. Det betyr forhåpentligvis at Stortinget kan bruke tiden til å forhandle om andre og viktige saker i budsjettet, som jeg er sikker på at Kristelig Folkeparti kommer til å være opptatt av.

**Hans Olav Syversen (KrF) [11:04:47]:** Nettopp det at vi er i en mer normal situasjon, tilsier at vi også har det på bistandsdelen, men det skal vi få komme tilbake til.

Jeg merket meg at Svein Flåtten inviterte til samarbeid. Han sa også at det er betydelige utfordringer. Jeg tror vi skal erkjenne at på klimasiden har vi det, for å komme i mål. Som jeg sa, og som det vel ikke ble respondert på fra finansministeren, er det også viktig at man ikke går til det arbeidet med absolutter, men med en felles vilje til å nå det som har vært vår felles målsetting, nemlig å forsterke klimaforliket, og at det skal gi betydelige reduksjoner i klimagassutslippene.

Så kan jeg også si at i dette budsjettet vil vi være opptatt av den sosiale fordelingen. Vi er glad for de tiltak vi i fellesskap har satset på når det gjelder barnefattigdom. Vi er opptatt av distriktsprofilen, så det vil også bli et tema, tror jeg, for forhandlingene.

Det er gledelig at regjeringen har fulgt opp mye av enigheten i skatteforliket, både når det gjelder selskapskatt og det at man for første gang får en reduksjon i skatten på den arbeidende kapital. Det er et viktig bidrag for at vi skal sikre norske arbeidsplasser og nye arbeidsplasser, og at det er vilje til å investere i det fra norsk side, fra dem som sitter på kapitalen. Noe både regjeringen og Kristelig Folkeparti kan enes om, tror jeg, er at vi trenger både kortsiktige og langsiktige tiltak i den omstillingen som vi er inne i.

Vi ser fram til – håper jeg – konstruktive forhandlinger. Der det er en vilje, er det som regel en vei. Jeg håper det gjelder alle fire partier.

**Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:07:05]:** Det vi har fått nå, er et nytt budsjett for sentralisering. Det er et budsjett for større sosiale og geografiske forskjeller. Det som er så trist, er at man for fjerde gang på rad kutter i de målrettede distriktpolitiske virkemidlene – denne gangen med over en halv milliard kroner – og det har man gjort hver eneste gang. Det er akkurat som om man har glemt at Norge er mer enn Oslo sentrum. Når det gjelder skattepolitikken, kutter man reelt sett i fiskerifradrag, i jordbruksfradrag. Av en eller annen grunn synes Fremskrittspartiet nå at det er kjempeviktig å innføre skatt på investeringsvirkemidler som går til Distrikts-Norge for å skape nye arbeidsplasser rundt omkring i hele landet.

Da jeg leste budsjettokumentet i dag, trodde jeg nesten ikke det jeg så, for jeg hørte statsministeren og finansministeren i forrige uke skryte av at de skulle forbedre avskrivningssatsene. Men kjære finansminister, du må lese hele budsjettet ditt. Hvis man leser neste avsnitt, står det at de skal skjerpe avskrivningspolitikken, at de skal innføre en skatteskjerpelse på 1,8 mrd. kr ved å fjerne startavskrivninger. De skjerper skattene med 1,8 mrd. kr, de gir lettelse på 300 mill. kr – det er altså en skatteskjerpelse på 1,5 mrd. kr. Det er det som ligger på avskrivning. Jeg skjønner at en kanskje også burde hatt en matteprøve for å komme inn i regjering, for dette er skatteskjerpelse, ikke

skattelettelse. Det er skatteskjerpelse av den produserende økonomien – de som investerer i norske bedrifter, de som investerer i anleggsmaskiner, i skogsmaskiner og skaper verdier rundt omkring i hele Norge. Det er helt feil politikk.

Så begynte jeg å se på pendlerfradraget, for jeg så at finansministeren og statsministeren var så fornøyde med at nå skulle man forbedre forholdene for landets pendlere. Jeg så at det var med noen øre man skulle forbedre det, og så begynte jeg å regne ut for min egen del – jeg bor i Stange, med 12 mil til Oslo. Er det høyere eller lavere pendlerfradrag i 2017 enn det var i 2013, da vi gikk ut av regjering? Det er lavere. Pendlerfradraget i 2017 vil for meg personlig være på 21 000 kr, og da vi gikk ut av regjering i 2013, var det på 27 000 kr. Så norske pendlere har opplevd en skatteskjerpelse, og Siv Jensen står og roper hurra. Egentlig burde hun beklage, for det er en skatteskjerpelse for landets pendlere, det er ikke en skattelettelse.

Og så er det skrytet om bompenger. Da kan jeg igjen opplyse lederen i Fremskrittspartiet om at hun vil sette ny norsk rekord i bompengene i år 2017. Da vi gikk ut av regjering, var det 8 mrd. kr i årlig bompengeneinnkreving. I år er det 9,5 mrd. kr. Det vil aldri bli krevd inn mer bompenger enn med Siv Jensen som finansminister – gratulerer! I tillegg er hun finansministeren som øker drivstoffavgiftene. Det må være trist å være en finansminister som setter rekord i bompengeneinnkreving, og som har glemt folk flest. Når en ser på fordelingsprofilen, er det de med over 2 mill. kr i inntekt som får de store skattelettene. De har fått – jeg må finne tallet her – over 50 000 kr i skattelettelse i løpet av hennes år som finansminister, mens en vanlig person som tjener rundt 300 000–400 000 kr, har fått 500–600 kr i skattelettelse.

Fordelingsprofilen er feil, både sosialt og geografisk. Norge er et mangfoldig land, og da må vi ha en politikk for hele landet.

**Statsråd Siv Jensen [11:10:33]:** Jeg tenkte jeg skulle benytte anledningen til å minne representanten Slagsvold Vedum om Senterpartiets alternative budsjett for inneværende år. Da foreslo Senterpartiet å øke veibruksavgiften på bensin med 29 øre og på diesel med 20 øre. De foreslo noe delvis kompensasjon, men på toppen av dette foreslo altså Senterpartiet å skjære de samlede skattene i Norge med 17 mrd. kr. Så den salven som Slagsvold Vedum nettopp lirte av seg, kunne han ha spart seg. Under denne regjeringen har skatter og avgifter gått ned, så langt med 18 mrd. kr, og det er nye lettelse i budsjettet for 2017.

Så skal jeg minne Slagsvold Vedum om at det er forskjell på avskrivninger for varebiler og lastebiler og startavskrivningene. Spørsmålet rundt startavskrivninger ble avklart i forbindelse med skattemeldingen. Stortinget sluttet seg til at vi skulle avvike dem med virkning fra 2017 for å få riktig verdifastsettelse.

Når det gjelder bompenger, er det én forskjell på det Senterpartiet foreslo i sitt alternative budsjett, og det denne regjeringen foreslår. I sitt alternative budsjett foreslo Senterpartiet å kompensere for skjerpelsene i drivstoffavgiftene kun for tunge kjøretøy som passerer bomstasjonene. Denne regjeringen foreslår også å kompensere vanlige folk som passerer bomstasjonene. Det er god distriktpolitikk.

Så regnet jeg med at det første Slagsvold Vedum ville kritisere når han skulle kommentere budsjettet, ville være sentraliseringspolitikken – for det sier Senterpartiet, enten det er sant eller ikke. Sannheten er at et konkurransedyktig skattesystem, bedre infrastruktur og gode rammebetingelser for næringslivet er noe av det viktigste vi kan gjøre for å sikre bosetting over hele landet, sikre trygge rammevilkår for det verdiskapende næringslivet ute i distriktene. Det skaper trygghet, det skaper mer velferd, og det skaper vekst i økonomien.

**Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:12:30]:** Sannheten er jo at når en ser på de grepene som er gjort av regjeringen, så har de én fellesnevner, og det er sentralisering. Det gjelder i skatte- og avgiftspolitikken – det er bare å gå inn i dokumentet og se: Hvor er det skatte- og avgiftsskjerpelsene kommer? Hvor er det kuttene kommer? Jo, det er sentralisering. Når man ser på hvordan man skal drive offentlig sektor – hvilken del av Anders Anundsens budsjett har økt mest? Jo, det er Politidirektoratet i Oslo. Det er en eksplosiv vekst; jeg tror aldri vi har sett flere byråkrater i politiet enn under Anders Anundsen. Og hvis du reiser ut på bygda og spør om de har sett en politimann i det siste, så svarer de nei.

Det er helt gjennomgående at det har vært sentralisering. Så skjønner vi at det er slitsomt for finansministeren fra Fremskrittspartiet, men det er det som er sannheten. Og de store vinnerne fikk vi jo se i et avisoppslag tidligere denne uka – at de 50 rikeste i Norge har fått én milliard kroner i skattelette. Det har vært hovedprioriteringen til partiet for folk flest, og noen av hovedsponsorene har også vært på den lista. Men det er ikke de som har stemt Fremskrittspartiet inn, for Fremskrittspartiet har glemt hvem som stemte dem inn: Folkene som stemte dem inn, bor rundt omkring i hele Norge, og de ønsker å ha nærpolit, nærsykehus, en levende skole og et levende lokalsamfunn. De sier nei til den sentraliseringen dere driver med, og de sier nei til de avgiftsskjerpelsene som mange vanlige folk nå opplever, for det er det som er profilen.

Så jeg håper vi får en krevende budsjettthøst, for Det norske storting må se hele landet, vi må ta hele landet i bruk. Vi trenger en ny regjering, og jeg håper at flere partier kommer til å se det.

**Terje Breivik (V) [11:14:24]:** Med 15 friske oljemilliardar i potten er det mange positive ting i budsjettet Venstre er samde i, og som me òg har jobba for lenge: tidleg innsats, fleire helsesyster, styrkt skulehelseteneste og eit monaleg lyft for rusomsorga – meir til dei som treng det mest. Kjempebra –likeeins forskningssatsinga og akuttiltaka, dei meir langsiktige, for å møte sysselsetningskrisa og å sikra grøn vekst.

Så er det dessverre eit stort «men», som bokstaveleg talt heng i lufta: menneskeskapte klimaproblem og temperaturauke – den største samfunnsutfordringa i vår tid. Her har regjeringa dessverre ikkje teke alvor det innover seg. Dei fleste, om ikkje alle, ønskjer å stilla opp for klimaet. Næringslivet og industrien vår peiker på at grøn vekst og klimakutt er framtida og viser veg – eit fantastisk utgangspunkt.

Politisk er jobben å forsterka dette og gjera det enklare og meir lønsamt å ta klimavenlege val i kvardagen og i styreromma. Ikkje er det vanskeleg, og ikkje vil det gjera liva

våre vanskelegare – tvert imot. Betre kollektivtilbod, jernbanesatsing, fleire gang- og sykkelstiar er avgjerande for byane. Redusert avgift på biodrivstoff på ladbare hybridar – distrikta sin elbil – fleire ladestasjonar og fleire hydrogenstasjonar er viktig for distrikta. Ein må òg stilla klimakrav i konsesjonar og offentlege anbod, skapa heime-marknader der næringslivet kan testa og skalera opp ny teknologi for å auka konkurransekraft ute, og sjølv sagt bruka skattar og avgifter målretta for å ta i bruk det mest kraftfulle av alle verkemiddel: marknadskreftene. Eit grønt skatteskitte inneber mindre skatt på det me vil ha meir av, arbeid, bedrifter og miljøvenleg åtferd, og meir skatt på det vi vil ha mindre av, utlepp og forureining.

Men i staden for eit grønt skatteskitte som medfører betydelege utleppskutt, berebjelken i årets budsjettavtale, og som regjeringa har lovt at dei skulle fylgja opp, prioriterer dei avgiftslette for fossile køyretoy – det motsette av eit grønt skatteskitte, og som ifølgje ekspertar like gjerne fører til utleppsauke.

I går kom nyheita om at Paris-avtalen trer i kraft raskare enn forventa. Regjeringa og statsministeren skal utvilsamt ha sin del av æra her. Paris-avtalen var eit resultat av godt politisk handverk og løysingsorienterte forhandlingar, ikkje minst frå regjeringa si side, og han handla om éin ting – å få ned utleppa, ikkje om å stilla ultimatum.

Venstre legg til grunn at det same gjeld for dei komande budsjettforhandlingane. Budsjettet for 2017 må verta eit budsjett som bidreg til reduserte klimautlepp, i tråd med Paris-avtalen statsministeren har jobba så godt for. Stortinget kan sjølv sagt ikkje vedta eit statsbudsjett for 2017 som aukar klimagassutleppa og slik går baklengs inn i framtida.

**Statsråd Siv Jensen [11:17:39]:** La meg begynne med å si at jeg er glad for at Venstre har funnet mange positive ting i dette budsjettet. Det hadde jeg faktisk regnet med.

La meg så bruke litt tid på å presentere hva regjeringen faktisk har gjort i dette budsjettet når det gjelder klima. Vi har tilført Enova 2,3 mrd. kr. Vi har foreslått å etablere et nytt investeringsselskap som skal bidra til å redusere klimagassutslippene, Fornybar AS, hjertebarn for Venstre. Vi foreslår å bevilge 671 mill. kr til utbetaling av CO<sub>2</sub>-kompensasjon i 2017. Vi foreslår oppfølging av Grønn skattekommisjon gjennom det grønne skatteskitet.

Vi foreslår å gi prioritet til kollektivtrafikken. Til jernbaneforvaltning i statsbudsjettet foreslås en bevilgning på hele 18 mrd. kr. Vi foreslår 1,1 mrd. kr til belønningsmidler for byområdene og belønningsmidler til bymiljøavtalene. Vi har startet inngåelsen av bymiljøavtaler, og vi har satt av om lag 600 mill. kr til dette i 2017. Vi satser på gang- og sykkelveier. Midler til gang- og sykkelveier økte mer enn 60 pst. i inneværende års budsjett, og vi styrker ytterligere dette området for 2017-budsjettet. Vi jobber for å kutte utslipp på norske veier. Engangsavgiften legges ytterligere om i tråd med den enigheten som ble fremforhandlet mellom de fire partiene.

Vi foreslår over 100 mill. kr til Klimasats. Vi foreslår å øke omsetningskravet for biodrivstoff til 7 pst. fra 2017. Vi satser på klimatilpasning og har foreslått å øke bevilgningene med 55 mill. kr til flom- og skredforebygging på Sør- og Vestlandet. Vi satser videre på CO<sub>2</sub>-håndtering. Vi foreslår å bevilge penger til studier for et fullskala CO<sub>2</sub>-

håndteringsanlegg i Norge. Vi viderefører en kraftfull satsing på miljøteknologiordningen. Vi foreslår midler til kjøp av FN-godkjente klimavoter. Vi viderefører satsingen på klima- og skogsatsingen på et nivå på 2,8 mrd. kr. Vi styrker forskningsinnsatsen på klimaområdet med 70 mill. kr, og vi styrker satsingen på forskning og utvikling på energiområdet med 35 mill. kr. Det må jeg si er et kraftfullt klimabudsjett, som jeg håper Venstre finner stor glede i.

**Terje Breivik (V) [11:19:48]:** Takk til finansministeren for ei god oppsummering av mange gode tiltak. Naturleg nok inneheld budsjettforslaget mange gode tiltak, det vert trass alt bra med det me fire samarbeidspartia var samde om i tidlegare forhandlingar.

Eg kan godt fortsetja og understreka at det er eit budsjettforslag som òg viser kor viktig det var med eit nytt fleirtal i 2013. Det raud-grøne kvileskjeret for forskning og høgare utdanning er t.d. no snudd til tidenes satsing, nett-opp fordi for alle fire er god offentlig skule, utdanning og meir kunnskap sjølve nøkkelen til suksess, både for enkeltmenneske og for næringslivet. Og på kanskje det mest hjerteskerjande området av alle i Noreg anno 2016, barnefattigdom, der dei raud-grøne snakka mykje, men gjorde lite, er ein i gang med eit krafttak. Differensiert opphaldsbetaling og gratis kjernetid i barnehagen for alle tre-, fire- og femåringar frå låginntektsfamiliar er no på plass.

Men så er det dessverre ikkje slik at ein kan måla kor klimavenleg eit statsbudsjett er, etter kor mykje oljepengar me brukar på enkelttiltak, men etter kor mykje budsjettet bidreg med i faktiske klimagassutleppsreduksjonar. Det er igjen – gjerne med understreking av dessverre – ikkje nok med retorikk og god jobbing på bortebane. «Change starts at home.»

**Snorre Serigstad Valen (SV) [11:21:24]:** Denne regjeringen har hatt helt utrolige pengesummer til rådighet. De har økt oljepengebruken med 70 pst. på tre år. De har brukt over 20 mrd. kr på skatteuttak – og ikke til vanlige folk akkurat. Det har ikke stått på pengene.

Hva står igjen etter denne pengebruken? Hva er denne regjeringens barnehagereform? Hva er denne regjeringens klimapolitikk? Hvordan ble vi et land som neste år tydeligvis skal ta seg råd til å dele ut 160 000 kr til hver av de rikeste – 0,2 promille – av befolkningen, men som ikke har råd til å bekjempe fattigdom og redusere forskjeller?

Onsdag fikk vi demonstrert hvordan dette har kunnet gå til: Det er på grunn av det borgerlige samarbeidet. Denne uka har vi sett hvordan f.eks. Venstre fullt og helt er fanget av dette samarbeidet. På Venstre tærer dette samarbeidet nå såpass at de for to dager siden i fullt alvor prøvde å overbevise landet om at Fremskrittspartiet har blitt klimats beste venn. Det fungerte ikke så veldig bra. Fasit kom i dag – i dag møtte Venstre virkeligheten.

Men Venstre er ikke alene om denne typen fornektelse. Helt uavhengig av at forskjellene i Norge øker, at flere enn 90 000 barn nå vokser opp i fattigdom, helt uavhengig av at boligprisveksten er ute av kontroll og effektivt stenger tusenvis på tusenvis av unge ute fra muligheten til å eie sin egen bolig, helt uavhengig av den økte arbeidsløsheten, helt uavhengig av at fagforeningene på Vestlandet nå opplever at deres medlemmer i praksis tvinges over på midlertidige og utrygge kontrakter for i det hele tatt å ha jobb,

helt uavhengig av de mange kuttene i norsk miljøinnsats og helt uavhengig, ikke minst, av at klimagassutslippene nå går opp og ikke ned, insisterer regjeringen på at politikken deres fungerer. De kan ikke vise til hvor mange arbeidsplasser deres milliardkutt i formuesskatten har gitt. Det er ikke så rart, for det fungerer ikke, men i fornektelsens ånd har regjeringen bestemt seg for at det fungerer. De kan ikke vise til at uføre forsørgere på magisk vis har blitt friske og fått jobb som følge av de stadig hardere kuttene som fortsetter i dette budsjettet, i barnetillegget. I fornektelsens ånd har man bestemt seg for at man blir frisk av å bli fattig. De kan ikke vise til noen kutt i Norges klimagassutslipp overhodet. De har tvert om avlyst Norges klimamål for 2020. Likevel har regjeringen bestemt seg for at den stusslige satsingen på klima vil fungere – blås i forskerne, blås i virkeligheten, slapp av, Venstre, dette går nok bra.

I den virkelige verden, i den verden alle vi andre befinner oss i, fungerer ikke skatteuttak som svar på alle verdens problemer. I virkelighetens verden må man møte klimakrisen med konkrete tiltak. Ikke å gjøre det er et valg. Jeg synes, med tanke på den avtalen regjeringspartiene inngikk med samarbeidspartnerne i fjor, at det valget regjeringen nå har tatt, synes å være en avskjedssøknad.

**Statsråd Siv Jensen (FrP) [11:24:39]:** Jeg er ikke helt sikker på hvor jeg skal begynne. Det er i hvert fall slik at det å skape velferd handler ikke bare om hva slags skattenivå vi har i landet. Det handler om hvordan vi evner å få helsekøene ned. Det handler om hvordan vi får bedre lærere gjennom etter- og videreutdanningssatsingen til regjeringen. Det handler om satsing innen rus og psykisk helse.

Når det gjelder et boligmarked ute av kontroll, kunne kanskje Valen ta en liten telefon til sine partifeller i Oslo. Hvis de får fart på reguleringspolitikken og legger til rette for raskere utbygging, vil også markedet for boligbygging komme i bedre balanse. Når flere mennesker ønsker å bo i Oslo enn det er boliger tilgjengelig for, går prisene opp. Det sitter SV med ansvaret for i Oslo. Det er kanskje på tide å gjøre noe med reguleringspolitikken i stedet for å si at svaret på dette er å skjerpe skatten på folks boliger. Det blir ikke flere boliger av det. Det blir dyrere å bo.

Så kaller Valen regjeringens satsing på klima for en stusslig satsing på klima. Det tror jeg er noe som henger igjen som den følelsen en SV-er hadde etter å ha sittet åtte år i en rød-grønn regjering. Sannheten er at under denne regjeringen gjennomfører vi betydelige satsinger på klima, og jeg kan bare henvisse til den opprøpsingen som jeg nettopp hadde.

Så overrasker det ikke meg at Valen fortsatt mener at formuesskatt er bra. Formuesskatt er en særnorsk skatt på norsk eierskap i Norge. Jeg skjønner ikke hvorfor det skal være dyrere å være norsk eier av en bedrift i Norge enn en utenlandsk eier av en bedrift i Norge. Vi vet at særlig i dårlige tider står vi oss på å ha norske eiere i norske bedrifter fordi de i mye større grad tar hensyn til lokale utfordringer i nærmiljøet, som hjørnestensbedrifter mange plasser. Derfor er det viktig at vi sørger for et konkurransedyktig skattesystem, og derfor kommer denne regjeringen til å fortsette å redusere formuesskatten også i årene fremover.

**Snorre Serigstad Valen (SV) [11:26:40]:** Der har vi det igjen – den troen til regjeringen på at det er nøkkelordene en kommer med, som er viktige, og ikke politikken en fører, at det er talepunktene som er viktige, og ikke fakta, ikke forskning, ikke kunnskapsbasert politikk.

I virkelighetens verden er det slik at det alltid er mer lønnsomt i Norge å investere i overpriset leiegård her i Oslo enn å investere i nye arbeidsplasser på Vestlandet. Det sier en nærmest samlet økonomistand, som alle anbefaler å flytte skatt fra inntekt til eiendom, men vi skal stole på at Siv Jensen vet best. Hennes ideologi har mer rett enn all vår samlede tilgjengelige kunnskap om økonomi.

I virkelighetens verden er det slik at en ikke klarer å løse de menneskeskapte klimaendringene uten faktisk å kutte i CO<sub>2</sub>-utslippene. Men Siv Jensen vet best, for hun har levert tidenes grønneste statsbudsjett. Hun sier det jo, så da må det være sant.

I virkelighetens verden er det slik at en får ikke bekjempet forskjeller og urettferdighet uten å være villig til å bruke de store pengene på det. God helse handler om å mestre, sa finansministeren i sitt innlegg. Det har vi fra en finansminister som har gitt over 360 av landets aller mest utsatte familier et kutt på 30 000 kr i året i snitt, og de kuttene skal utvides med neste års budsjett.

En skal snakke fra en posisjon av helt utpregede privilegium for å tro at det å kastes ut i fattigdom fordi man er syk og ufør, fører til mer mestring. Dette er regjeringens problem. De befinner seg som sagt i en annen virkelighet enn den landets uføre, landets fattige, landets arbeidsløse befinner seg i. De befinner seg i en annen virkelighet enn i den virkeligheten hvor en faktisk må handle for å få klimagassutslippene ned. De befinner seg et annet sted enn de menneskene som rammes hardest av regjeringens politikk. Det stedet regjeringen befinner seg, er sikkert et godt sted å være. Det er bare å spørre dem regjeringen har råd til, dem de faktisk bruker penger på, nemlig dem som tilgodeses med enda flere skatteuttak.

**Rasmus Hansson (MDG) [11:29:00]:** Jeg vil få gratulere finansministeren hjertelig med et statsbudsjett etter finansministerens hjerte. Hun er også den eneste personen her i verden jeg gratulerer med dette budsjettet, for dette budsjettet er et svik mot kommende generasjoner.

Når president Obama snakker om klimakrisen, snakker han om en eksistensiell krise. Når Merkel snakker om klimakrisen, snakker hun om en trussel mot menneskehetens eksistens. Når regjeringen Solberg og finansminister Jensen legger fram 2016-budsjettet dagen etter at Paris-avtalen er trådt i kraft, legger de fram et budsjett som har som langsiktig konsekvens, ifølge nasjonalbudsjettet, at det vil kutte 2,1 pst. av de norske utslippene – 2,1 pst. – i 2030. Jeg trodde vi skulle kutte 40 pst. Og når det gjelder veitrafikken, hvor vi har hatt en diskusjon om noen øres tillegg på bensin- og dieselavgiften, legger dette statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet opp til 7 pst. økning i utslippene i 2030, statsminister og finansminister.

Et sånt budsjett er et budsjett som vil føre til klimakrise. Hvis andre land budsjetterer på denne måten, blir velferdstruslene, sikkerhetstruslene og de økonomiske kostnadene for barna våre, for dem som kommer etter oss, astronomiske og totalt uakseptable. Det er den store rammen for dette budsjettet.

Den lille rammen er at et sånt budsjett er å kaste bort en kjempemulighet for reell omstilling, for reell nyskaping, for bærekraftige jobber i Norge, for vi vet at næringslivet vil ha klare mål, folk vil gjerne endre – alle har lyst til å bidra til det grønne skiftet. Dette budsjettet var finansministerens fjerde og siste mulighet til å avlyse det grønne skiftet, og hun har benyttet alle de fire mulighetene.

En definisjon av dumskap og galskap er å gjøre det samme om og om og om igjen og tro at det vil gi et helt annet resultat enn det har gjort før. Dette er et sånt budsjett som den ene regjeringen etter den andre har lagt fram, år ut og år inn. Vi vet hva som er resultatet. Klimagassutslippene går ikke ned. Oljeavhengigheten fortsetter, og vi får ikke skapt det bærekraftige samfunnet som alle, når de er feststemt nok, sier at de vil inn i. Dette er et budsjett som Stortinget har et tungt ansvar for å endre, og det er et budsjett som støttepartiene Venstre og Kristelig Folkeparti virkelig har en utfordring med å endre. Hadde jeg vært Trine Skei Grande (presidenten klubber) eller Knut Arild Ha-reide, som jeg heldigvis ikke er, ville jeg ha sett meg om etter nye partnere.

**Presidenten:** Da er tiden ute.

**Statsråd Siv Jensen [11:32:21]:** Jeg vil råde representanten Hansson til å bruke litt mer tid på å lese statsbudsjettet før han feller den dommen vi nettopp hørte. De fremskrivningene som ligger i budsjettet, er basert på historiske tall – ikke på de tiltakene som nå foreslås, som vil bidra til at vi raskere vil nå målene frem mot 2030. Det er en vesentlig forutsetning når man skal lese budsjettdokumentet, og det håper jeg Rasmus Hansson tar seg tid til.

Så skjønner jeg at han gjerne ønsker at dette er min og regjeringens siste mulighet til å legge frem et statsbudsjett. Det er det velgerne som skal avgjøre til høsten, ikke Rasmus Hansson. Mitt inntrykk er at velgerne nok er litt mer enig med en kurs i klima- og miljøpolitikken som inkluderer næringslivet, som inkluderer vanlige folk, for de skal altså være med på dette. Da må vi gjøre det i et tempo som gjør det mulig for bedriftene å omstille seg. Vi må gjøre det i et tempo som gjør det mulig for innbyggerne våre å henge med i dette. Derfor har regjeringen sagt at vi må gjøre litt om gangen, for å ivareta de utfordringene vi står overfor.

Når det gjelder den oljeavhengigheten som jeg hører at Hansson er så bekymret for, har vel Miljøpartiet De Grønne foreslått nærmest å stenge alle oljekranene så fort som overhodet mulig. Det ville være et alvorlig tilbakeskritt for norsk næringsliv. Mange tusen mennesker har sitt daglige virke i denne næringen, en næring som gir store bidrag til norsk økonomi, som bidrar til å trygge den velferden vi alle er opptatt av, og en næring som kommer til å være en del av vår næringspolitikk i mange tiår fremover. Men den kommer til å gi mindre impulser enn det vi har vent oss til. Derfor er regjeringen så tydelig på at den omstillingen vi nå skal gjennom, må være grønn. Man må satse mer på utvikling i andre næringer. Det legger regjeringen til rette for, men vi anerkjenner samtidig verdien og betydningen av de verdiene som skapes i olje- og gassrelatert næringsliv.

**Rasmus Hansson (MDG) [11:34:31]:** Det som vil være et virkelig stort problem for norsk næringsliv, er om

regjeringen viderefører en politikk som går ut på at alle investeringer for reell endring for å få ned klimagassutslippene skal skje i andre land. Skal vi bygge ut elbilladnettene i Polen, slik at de kan få ned utslippene fra biltrafikken sin? Skal vi bygge ut satsingen på alternativ og miljøvennlig teknologi i andre land, slik at de kan få ned sine klimagassutslipp, så vi slipper å kutte i veitrafikken og i oljesektoren? Det er en dårlig næringspolitikk. Det er å frata norsk næringsliv den enorme muligheten og den nødvendigheten som ligger i å komme seg over i å være ledende i bærekraftige markeder.

Og så er det jo påfallende at nok en gang finnes det én sort tall i statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet, og det er tall som sier at utslippene nesten ikke skal ned, og at de på noen områder skal opp, mens tallene for 2020, som vi alle ventet på med stor spenning – hvor mye klimagassutslipp regjeringen har tenkt å kutte i 2020 og i 2017 – ikke er der. De er borte vekk. Vi sitter i en by som nettopp har lagt fram et detaljert klimabudsjett og vist hvordan det kan gjøres. Regjeringen velger altså dagen etter at Paris-avtalen er underskrevet, å gjøre det motsatte: å ikke legge fram tall for hvor mye man har tenkt å kutte. Man fortsetter å si: kutte betydelig, kutte mye, dette kommer til å virke. Men av en eller annen merkverdig grunn er det helt dønn – unnskyld, president, det er muligens uparlamentarisk å si «dønn» – umulig å få regjeringen til å tallfeste hvor store disse utslippskuttene skal være. Men vi vet at innenfor ikke-kvotepiktig sektor burde regjeringen kutte 800 000 tonn. Gjør den det? Ingenting tyder på det bare i 2017.

**Presidenten:** Et alternativ til «dønn» kan være «helt».

Da åpner vi for at finansministeren får en avsluttende kommentar.

**Statsråd Siv Jensen [11:36:46]:** La meg først takke Stortinget for de foreløpige kommentarene til statsbudsjettet for 2017.

Dette er altså et budsjett som er godt tilpasset de utfordringene vi står overfor. Det er et budsjett som først og fremst legger til rette for arbeid og aktivitet og omstilling i norsk økonomi når vi trenger det som mest, men som samtidig har funnet rom for viktige satsinger. Det er et offensivt klimabudsjett, som jeg mener man burde studere noe mer inngående før man feller en endelig dom. Det er et budsjett som skaper mer trygghet i hverdagen for vanlige folk gjennom den innsatsen som legges ned i helse- og omsorgssektoren, i politisektoren, i forsvarssektoren – for å nevne noen – og vi fortsetter opptrappingen til både samferdsel, forskning, innovasjon og viktige virkemidler for å omstille næringslivet. Vi fortsetter å fase inn skatterefor-men.

Ja, vi leverer på de områdene regjeringen varslet at vi skulle gjøre. Derfor er det et forutsigbart budsjett, som gir tillit i næringslivet om at vi kommer oss gjennom denne vanskelige omstillingen for norsk økonomi, og det er jeg godt fornøyd med.

**Presidenten:** Dermed er vi ferdig med sak nr. 1.

Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om regjeringens forslag til statsbudsjett og om nasjonalbudsjettet for 2017 legges ut til behandling i et senere møte.

– Ingen innvendinger har fremkommet mot dette, og det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:38:02]

#### *Referat*

1. Statsbudsjettet 2017 (Prop. 1 S (2016–2017))
2. Skatter, avgifter og toll 2017 (Prop. 1 LS (2016–2017))
3. Nasjonalbudsjettet 2017 (Meld. St. 1 (2016–2017))
4. Endringer i skattebetalingsloven (utsatt betaling av formuesskatt) (Prop. 2 L (2016–2017))  
Enst.: Nr. 1–4 sendes finanskomiteen.
5. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Per Olaf Lundteigen om å styrke det internasjonale og nasjonale arbeidet mot antibiotikaresistens (Dokument 8:2 S (2016–2017))  
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
6. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Jenny Klinge og Kjersti Toppe om å

endre reglene for fravær i videregående opplæring (Dokument 8:1 S (2016–2017))

7. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Marianne Aasen og Rasmus Hansson om nasjonale regler som sikrer at elevers, studenters og læreres ansikter skal være fullt ut synlige i skoler og på universiteter og høyskoler (Dokument 8:3 S (2016–2017))
8. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Hans Fredrik Grøvan, Geir Sigbjørn Toskedal og Anders Tyvand om økt lærertetthet og en maksimumsgrense for gjennomsnittlig gruppestørrelse på skolenivå (Dokument 8:129 S (2015–2016))  
Enst.: Nr. 6–8 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
9. Endringer i introduksjonsloven (samordning med andre offentlige ytelser) (Prop. 3 L (2016–2017))  
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.

**Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet for møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.39.

---